

Aylık Suriye Bülteni – İzolasyonun Sonu

Eylül 2025

Özet

Eylül ayı; Suriye'nin İran-İsrail aksının yarattığı yoğun iç güvenlik tehditleriyle mücadele ettiği, aynı zamanda diplomatik atılımlarını zirveye taşıdığı ve ekonomik canlanma sürecini hızlandırdığı kritik bir dönem olmuştur. SDG, Halep kırsalındaki köylere şiddetli saldırılar düzenlerken İsrail güçleri, Kuneytra bölgesinde toprak ihlalleri gerçekleştirmiş, başkent Şam'da bomba yüklü araç saldırısı ile tehdit merkeze kadar uzanmıştır. Buna karşın Suriye güvenlik güçleri, Dera ve Şam kırsalında Kudüs Gücü/Hizbullah hücrelerini çökerterek çok sayıda silah ele geçirmiştir. Diplomasi alanında ise Devlet Başkanı Ahmed el-Şara'nın, BM Genel Kuruluna hitap ederek "Suriye artık dünyadan izole değil!" ifadesiyle uluslararası toplumla bütünleşme kararlılığını ortaya koyması tarihi bir adım olmuştur. Diğer yandan, Rusya Başbakan Yardımcısı Alexander Novak'ın Şam ziyareti çok taraflı diplomasi anlayışını pekiştirirken ABD'nin Suriye Özel Temsilcisi Tom Barrack'ın "Federalizm, Suriye için uygun değil." açıklaması ülkenin bütünlük yanlısı tutumunun uluslararası alanda kabul gördüğünü göstermiştir. Ekonomi alanında ise bölgesel ilişkilerde belirgin bir hareketlilik yaşanmıştır. Suudi Arabistan, 1,65 milyon varil ham petrol hibesi taahhüt ederken aynı zamanda Katar ile birlikte 89 milyon dolarlık mali yardımda bulunarak kamu çalışanlarının maaşlarının ödenmesi hususunda Suriye hükümetine destekte bulunmuşlardır.

İç Güvenlik Tehdidi Olarak İran-İsrail Aksı

Eylül ayında İran-İsrail aksının Suriye açısından doğrudan veya dolaylı olarak yarattığı iç güvenlik tehditleri ile mücadelesi, Suriye'nin iç siyasi gündemini büyük ölçüde domine etmiş ve belirlemiştir. İsrail'in; Dürziler ve SDG aracılığıyla dolaylı olarak yaptığı hamleler ile bizatihi kendi askerî gücünü kullanarak gerçekleştirdiği eylemler karşısında İran, kendisine bağlı Kudüs Gücü ve Hizbullah hücreleri aracılığıyla uygulamaya yöneldiği faaliyetler, kümülatif olarak Suriye'nin yoğun iç güvenlik tehditleriyle karşı karşıya kalmasına yol açmıştır. Bu bağlamda, eylül ayı içerisinde SDG'nin El-Cerrah Askerî Havaalanından ve Meskene şehri çevresinde kontrol ettiği mevzilerden, Halep'in doğu kırsalındaki El-Kayariya, Rasm El-Ahmar ve Habuba Kebir köylerindeki evleri hedef alan şiddetli saldırılar başlatması bu durumun ilk somut göstergesi olmuştur. Suriye Savunma Bakanlığı tarafından, iki sivilin öldüğü ve üç sivilin yaralandığı açıklanan bu saldırı, son iki ay içerisinde SDG kaynaklı yoğunlaşan saldırıların son halkası olmuştur. Bununla birlikte, başkent

Şam'ın Mezze mahallesi girişinde güvenlik güçlerini hedef alan ve can kaybı yaratmayan bomba yüklü araç saldırısı da, iç güvenlik tehditleri bağlamında yaşanan artışın başkente kadar uzanma eğiliminde olduğunu ortaya koymuştur.

Diğer yandan, İsrail'in Suriye'ye yönelik işgal saldırılarının ve istikrarı bozacak hamlelerinin de eylül ayında devam ettiği gözlenmiştir. Bu süreçte, Halep Uluslararası Havalimanı yolunda İsrail'e ait bir insansız hava aracının sivil bir aracı hedef alması sonucu iki kişinin hayatını kaybetmesi, İsrail işgal güçlerinin ülkenin güneyindeki Kuneytra kırsalının kuzeyindeki Keseb ve Ufaniya kasabalarına girerek Suriye topraklarına yönelik saldırı gerçekleştirmesi ve bu güçlerin 15 araçlık bir devriye eşliğinde Kuneytra kırsalındaki Kudna kasabasına sızma gerçekleştirmesi bu hamlelerin boyutlarını ortaya koymuştur. Bununla birlikte, İsrail'in Dürziler aracılığıyla dolaylı olarak uyguladığı istikrarsızlaştırma stratejisinin de sürdüğü gözlenmiştir. Geride kalan aylarda Süveyda merkezli olarak yaşanan kaos ve provokasyon girişimlerinin ardından Dürzi lider Hikmet el Hicri'nin, Dürzi halkının bağımsız bir siyasi varlık talebine sahip olduğunu iddia ederek, "Kendi kaderini tayin hakkı tüm uluslararası sözleşmelerle güvence altına alınmış ve vazgeçilemeyecek bir haktır." açıklaması söz konusu istikrarsızlık potansiyelinin sürdüğüne işaret etmiştir.

Suriye'nin karşı karşıya kaldığı iç güvenlik tehditlerinin bir diğer kaynağı olan İran ve İran'a bağlı gruplar açısından ise eylül ayı ciddi kayıplarla karşılaşılan bir süreç olmuştur. Suriye İçişleri Bakanlığı tarafından yapılan açıklamalarda, Dera kırsalındaki Neva şehrinde Kudüs Gücü/Hizbullah hücresi tarafından kullanılan bir evde çok sayıda silah ve patlayıcı mühimmat ele geçirildiği, Şam'ın batı kırsalındaki Saasa ve Kanakir kasabalarında ise Hizbullah hüccresinin çökertildiği bildirilmiştir. Bu operasyonlar, mart ayından itibaren gerçekleştirilen operasyonlarla birlikte değerlendirildiğinde Kudüs Gücü/Hizbullah hüccresinin Suriye'de teşkil ettiği iç güvenlik tehdidinin potansiyeli hakkında daha net bir tablo çizmektedir. Zira 2025 mart ayından itibaren Şam, Kuneytra ve Humus merkezli olarak gerçekleştirilen 8 farklı operasyonda onlarca kişilik Kudüs Gücü/Hizbullah hücresi çökertilmiş ve mensupları ise tutuklanmıştır.

Tüm bu olumsuzluklara karşı Suriye yönetimi; siyasi istikrar hamleleri, iç güvenlik operasyonları, zorlayıcı tedbirler ve ulusal savunma hamleleri ile bu girişimlere karşı koymaktadır. Bu bağlamda; SDG'nin saldırılarına yönelik askerî caydırıcılık da içeren hamleler ortaya konulurken, Süveyda bölgesinde istikrarsızlık yaratabilecek girişimlere karşı önleyici tedbirler geliştirilmesi, Kudüs Gücü/Hizbullah hüccresine yönelik operasyonların artırılması ve sınır güvenliğinin güçlendirilmesi adımları dikkat çekicidir. Bu bağlamda eylül ayı içerisinde, Halk Meclisi Seçimleri Yüksek Komitesinin vilayet düzeyinde seçim kurulu ön listelerini ilan etmesi ve seçim

sürecini hızlandırılması siyasi istikrarın korunması ve devamlılığına yönelik önemli bir hamle olarak değerlendirilmektedir. Kürt Ulusal Konseyinin (ENKS) diyalog amacıyla Şam'a davet edilmesi ise, SDG merkezli ayrılıkçı dayatmalara karşı alternatif yeni siyasi yönelimlerin daha fazla ön plana çıkarılabileceğine işaret etmektedir.

Diplomasinin Zirvesi, Zirvenin Diplomasisi

New York'ta gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler Genel Kurulu toplantısı, Suriye Devrimi'nin başarıya ulaşmasının ardından, yeni Suriye yönetiminin uluslararası sahada ortaya koymuş olduğu kapsamlı ve çok yönlü diplomatik çabaların mutlak zirvesini teşkil etmiştir.

Devlet Başkanı Ahmed el-Şara'nın, Birleşmiş Milletler Genel Kuruluna hitap etmesi ve bu kritik platformda "Suriye artık dünyadan izole değil!" şeklindeki güçlü ve kararlı ifadesi, adeta yeni Suriye'nin uluslararası toplumdaki konumunu ve gelecek vizyonunu açıklayan tarihi bir manifesto niteliği kazanmıştır. Şara ve kendisine eşlik eden üst düzey Suriye heyetinin çok sayıda farklı ülkenin temsilcileriyle kurdukları yoğun temaslar, Suriye'nin uzun yıllar boyunca maruz kaldığı durumun aksine, artık uluslararası toplumdan izole olmadığını en somut ve görünür biçimde ortaya koymuştur. Bu gelişmeler neticesinde, Suriye Devrimi'nin zaferle sonuçlanmasının ardından de facto olarak kendisini gösteren "izolasyonu kırma" süreci, BM Genel Kurulu ile uluslararası alanda genel kabul gören bir sürece dönüşmüştür.

Suriye Devlet Başkanı Ahmed el-Şara'nın, Rusya Federasyonu Başbakan Yardımcısı Alexander Novak'ın başkanlığındaki üst düzey Rus heyetini Şam'da resmî olarak kabul etmesi, iki ülke arasındaki ilişkilerin yeni bir boyut kazandığını göstermiştir. İki tarafın temsilcileri, her iki ülkenin uzun vadeli stratejik çıkarlarına hizmet etmek üzere çeşitli alanlarda işbirliğini güçlendirme ve ikili ilişkileri köklü bir şekilde geliştirme konularında derinlemesine görüşmeler gerçekleştirmiştir. Bu kritik görüşme, geride kalan aylarda Suriye heyetinin Rusya'da resmî ziyaret kapsamında ağırlanmasının ardından, ikinci en önemli ve anlamlı diplomatik gelişme olarak tarihe geçmiştir. ABD ve Batılı ülkelerle yapıcı ve olumlu ilişkiler geliştirilirken bir yandan da Rusya Federasyonu ile en yüksek düzeyde stratejik temaslar kurulması, bunun yanında BM Genel Kurulu süresince Ukrayna ile de diplomatik görüşmeler yapılması, Suriye'nin benimsediği çok taraflı ve pragmatik diplomasi konseptine ve yaklaşımına işaret etmektedir.

Diğer taraftan, bölgesel diplomasi ve komşu ülkelerle ilişkiler bağlamında gerçekleşen gelişmelere bakıldığında İçişleri Bakanı Enes Hattab'ın, Doha'ya gerçekleştirdiği resmî ziyaret kapsamında Katar ile güvenlik alanında işbirliğinin yoğunlaştırılması

girişimi ve Mısır Dışışleri Bakanı Bedir Abdül Ati'nin, Şam'da gerçekleştirdiği kapsamlı görüşmeler, bölgesel aktörlerin ve önemli ülkelerin Şam yönetimi ile pragmatik ve karşılıklı çıkara dayalı işbirliğine yönelim gösterdiğini net bir şekilde ortaya koymaktadır. Ayrıca Suudi Arabistan Krallığı ve Katar Emirliği tarafından sağlanan önemli mali destek taahhütleri, Körfez ülkelerinin Suriye'nin yeniden yapılanma sürecine yönelik net tercihlerini ve stratejik yaklaşımlarını yansıtmıştır.

Son olarak, ABD'nin Suriye Özel Temsilcisi Tom Barrack'ın yapmış olduğu "Federalizm, Suriye için uygun değil." şeklindeki açıklaması, diplomasi çevrelerinin dikkatini çekmiştir. Barrack'ın bu net ifadesi, Suriye'nin federalizm konusundaki resmî tutumunun ve yaklaşımının uluslararası düzeyde en yüksek seviyede kabul görmeye başladığını göstermiştir. Bu gelişme aynı zamanda Suriye'deki ayrılıkçı girişimleri ve bu gündeme sahip olan çeşitli aktörlerin pozisyonlarının ciddi şekilde sarsılması ve zayıflaması olarak da değerlendirilmiştir.

Ekonomide Bölgesel İlişki Etkisi

Suriye ile Suudi Arabistan arasında imzalanan kapsamlı mutabakat zaptı hayata geçirilmiştir. Riyad yönetiminin Şam hükümetine toplam 1,65 milyon varil ham petrol tedarik etmeyi taahhüt ettiği bu anlaşma, Suriye ekonomisi için hayati önem taşıyan petrolün hibe şeklinde tedarikini kapsayan maddeleri içermektedir. Bu gelişme, iki ülke arasında enerji sektörünü merkeze alan ekonomik ilişkilerin ne denli güçlü bir ivme kazandığını ve stratejik boyutlara ulaştığını açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Bölgesel ekonomik ilişkiler bağlamında kaydedilen bir diğer önemli gelişme ise, Ürdün ile Suriye arasında elektrik enerjisi transferi alanında başlatılan işbirliği süreci olmuştur. Ürdün Enerji Bakanlığı yetkilileri tarafından yapılan resmî açıklamada; Suriye elektrik bağlantı hattının teknik altyapısının tamamlanması halinde Ulusal Elektrik Şirketinin, Suriye'ye elektrik enerjisi ihracatına başlamak üzere gerekli tüm hazırlıkları tamamladığı belirtilmiştir. Bu inisiyatif, Suriye ve Ürdün arasında bölgesel enerji güvenliği ve ekonomik entegrasyon açısından stratejik bir adım olarak değerlendirilmiştir.

Suudi Arabistan ve Katar tarafından, Suriye kamu sektörü çalışanlarının desteklenmesi amacıyla hayata geçirdiği ortak mali yardım programı ilan edilmiştir. Bu program çerçevesinde, iki Körfez ülkesi toplam 89 milyon dolar değerindeki ortak mali katkı anlaşmasını resmî olarak imzalamıştır. Söz konusu finansal destek mekanizmasının, üç aylık bir süreyi kapsayacak şekilde tasarlanarak Suriye devletinin kamu sektörü personeline yönelik ödeme yükümlülüklerinin kesintisiz bir şekilde yerine getirilmesini temin etmeyi hedeflediği bildirilmiştir.

Bu girişimin temel amacı, Suriye halkına sunulan temel kamu hizmetlerinin kesintiye uğramadan sürdürülmesini sağlamak ve devletin bütçe tahsisatlarında yaşadığı yapısal sorunları hafifletmek olduğu açıklanmıştır. Suriye Maliye Bakanı Muhammed Yasir Barniye tarafından yapılan resmî açıklamada, Suudi Arabistan ve Katar tarafından sağlanan ortak hibenin birincil kullanım alanının kamu sektöründe çalışan personelin maaş ve ücret ödemelerinin güçlendirilmesi olduğu doğrulanmıştır.

Diğer yandan, Suriye ekonomisinin yeniden yapılanma sürecinde kaydettiği ilerlemelerin bir diğer önemli boyutu, Suriye Merkez Bankası Başkanı Abdul Kadir el-Husriya tarafından açıklanan kapsamlı reform programı olmuştur. Merkez Bankası; mevcut likidite kıtlığı sorunu ve uluslararası finansal sisteme entegrasyon sürecinde karşılaşılan teknik zorluklara rağmen, önümüzdeki beş yıllık dönemde ekonomik büyüme potansiyelinin gerçekleştirilmesi yönünde iyimser öngörüler geliştirdiğini beyan etmiştir. Bu çerçevede, bankacılık sektörünün modernizasyonu ve etkinliğinin artırılması amacıyla bir dizi yapısal reform tedbirinin hayata geçirileceği duyurulmuştur. Suriye ekonomisinin toparlanma sürecinin sektörel boyutlarına ilişkin değerlendirmelerde bulunan Suriye Ekonomi ve Sanayi Bakan Yardımcısı Muhammed Yasin Hurriye ise, ülke ekonomisinin yeniden yapılanma yolunda kat ettiği hayati mesafenin olumlu yanlarının gözlemlendiğini resmî olarak teyit etmiştir.

Suriye'nin yeniden inşa sürecinde atılan önemli adımlardan birisi, Devlet Başkanı Ahmed el-Şara tarafından duyurulan 'Suriye Kalkınma Fonu'nun resmî olarak kurulması olmuştur. Bu kurumsal yapının oluşturulması, ülkenin kapsamlı kalkınma ve yeniden inşa sürecinin koordine edilmesi amacıyla ulusal düzeyde bir mekanizmanın devreye sokulması anlamını taşımaktadır.